

ОЦЕНКА НА НАЦИОНАЛНАТА СИСТЕМА ЗА ПОЧТЕНОСТ НА БЪЛГАРИЯ – 2011

Националната система за почтеност е модел за оценка на Transparency International, разработен с цел да придаде измерим израз на функционирането на основни институции и сектори, които имат ключово значение за противодействие на корупцията.

Настоящият оценъчен доклад е втори за България: през 1998 година Асоциация „Прозрачност без граници“ постави началото на своята дейност именно с това изследване. Аналитичната оценка през 2011 година обхваща 26 европейски държави.

Инициативата е част от международен проект на Transparency International, финансиран от Генерална дирекция „Вътрешни работи“ на Европейската комисия по програма „Превенция и борба с престъпността“.

Оценката е извършена по единна система във всички държави, която включва детайлно проучване на водещи сектори и институции, въз основа на определен брой индикатори, анализ на документални източници, други оценъчни доклади и интервюта с експерти.

В процеса на оценяване, в съответствие с методологията, бе дадена възможност и на оценяваните институции да изразят своите позиции в рамките на публични дискусии.

За всеки един от секторите изследователите са търсили отговори на въпроси в три различни категории: капацитет, управление и роля:

- показателите в раздел *капацитет* целят да установят доколко дадена институция разполага с достатъчно ресурси и дали е гарантирана нейната независимост спрямо други власти и участници в процеса. По същество тези индикатори отразяват до каква степен институцията може да бъде независим орган, водещ ефективни политики;
- индикаторите, свързани с *управлението* на дадена институция по отношение на прозрачност на решенията, почтеност на служителите и отчетност на действията, позволяват да бъде установено доколко дадена институция има капацитет за изпълнение на определени функции и дали ги изпълнява по прозрачен и отговорен начин;
- индикаторите, оценяващи *ролята* на дадена институция, са насочени към крайния резултат от нейните действия във връзка с превенцията и противодействието на корупцията.

Широкият обхват на изследването предоставя възможност за сравнителни анализи между различните сектори. Тъй като е проведено в повечето европейски държави на базата на една и съща методология, то предоставя определена възможност за сравнителен анализ и между различните страни.

ОЦЕНКА НА НАЦИОНАЛНАТА СИСТЕМА ЗА ПОЧТЕНОСТ

Стълбове	България	Средна оценка за европейските държави	Румъния
Законодателна власт	51,38	66	62,5
Изпълнителна власт	52,77	66	45,83
Съдебна власт	52,08	71	54,86
Публичен сектор	52,77	59	23,61
Правоналагащи институции	45,83	65	45,83
Изборна администрация	43,05	75	43,06
Омбудсман	58,33	77	41,67
Сметна палата	61,11	78	72,22
Антикорупционни агенции	40,41	58	49,31/51,39/75**
Политически партии	47,91	60	34,03
Медии	45,83	64	55,25
Гражданско общество	52,08	64	47,22
Бизнес	40,28	58	36,81

*Въз основа на резултатите от изследванията в 22 европейски държави, получени към 1 март 2011 г.

** В Румъния, в този сектор са анализирани три различни агенции за борба с корупцията: Национална агенция за почтеност (49,31), Национална дирекция „Противодействие на корупцията“ (51,39), Главна дирекция „Противодействие на корупцията“ (75).

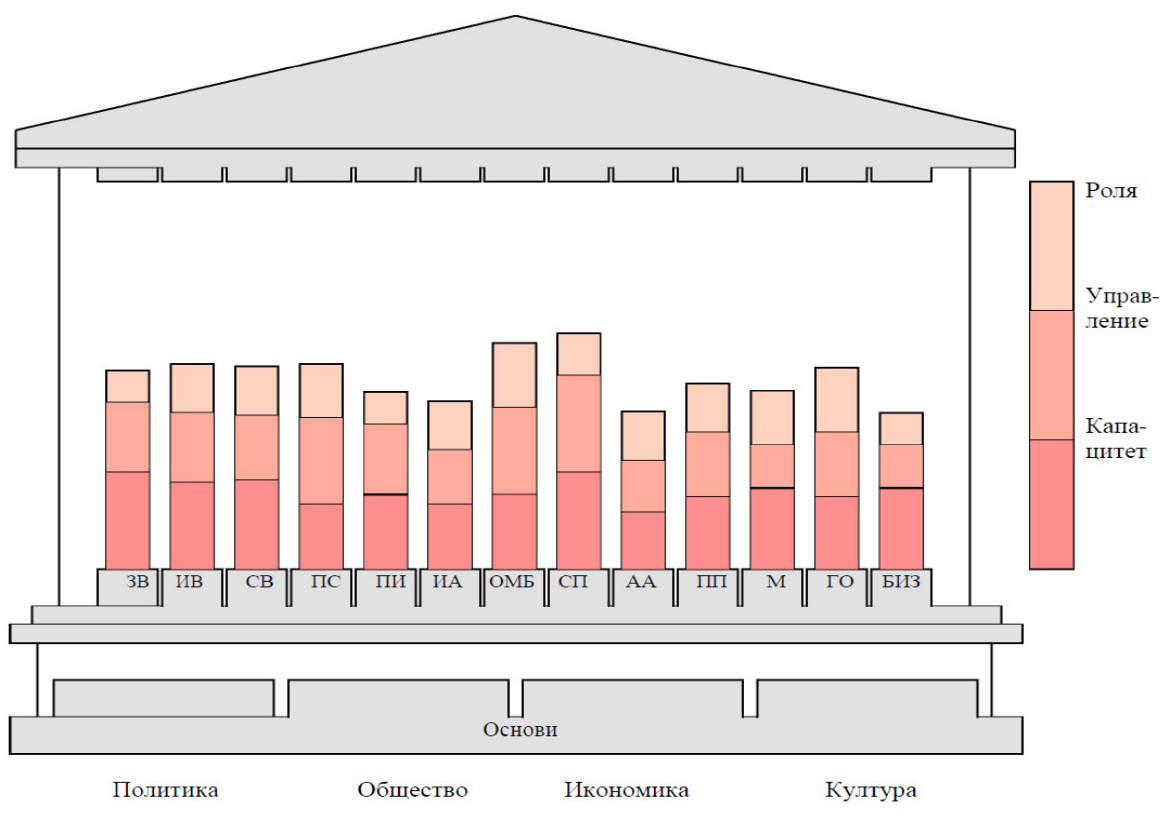
Националната система за почтеност включва основните сектори от управлението и основните институции, ангажирани с противодействието на корупцията във всяка държава. Когато функционират в синхрон с водещите стандарти за прозрачност и отчетност, те образуват стабилна Национална система за почтеност, която е ефективна в борбата с корупцията. Водещо е разбирането за необходимостта от интегриран подход при противодействие на корупцията, като изследваните „основни актьори“ на управленската арена следва да действат в синхрон в борбата срещу корупцията.

Моделът на Националната система за почтеност може образно да се изобрази като гръцки храм.

Инициативата се осъществява в рамките на проект „Европейски национални системи за почтеност“, реализиран от Transparency International с финансовата подкрепа на Генерална дирекция „Вътрешни работи“ на Европейската комисия по програма „Профилактика и борба с престъпността“

Национална система за почтеност

ЗВ	Законодателна власт	СП	Сметна палата
ИВ	Изпълнителна власт	АА	Антикорупционни агенции
СВ	Съдебна власт	ПП	Политически партии
ПС	Публичен сектор	М	Медии
ПИ	Правоналагащи институции	ГО	Гражданско общество
ИА	Изборна администрация	БИЗ	Бизнес
ОМБ	Омбудсман		

51,38	52,77	52,08	52,77	45,83	43,05	58,33	61,11	40,41	47,91	45,83	52,08	40,28
Законодателна власт	Изпълнителна власт	Съдебна система	Публичен сектор	Правоналагащи институции	Изборна администрация	Омбудсман	Сметна палата	Антикорупционни агенции	Политически партии	Медии	Гражданско общество	Бизнес

Инициативата се осъществява в рамките на проект „Европейски национални системи за почтеност“, реализиран от Transparency International с финансовата подкрепа на Генерална дирекция „Вътрешни работи“ на Европейската комисия по програма „Профилактика и борба с престъпността“

Резултатите от изследването очертават четири различни групи институции:

- институциите с най-висок резултат са Сметната палата и Омбудсманът – и двете с резултат от около 60;
- втората голяма група от институции и сектори, включваща изпълнителна власт, публичен сектор, съдебна власт и организации на гражданското общество, са с резултат малко над 50;
- третата група включва политическите партии, правоприлагащите органи и медиите, като всички са с резултат малко над 45;
- четвъртата група, в дъното на класацията, включва изборната администрация, антикорупционната агенция и бизнесът – с резултат от около 40.

Изследването показва, че през последното десетилетие са инвестирани значителни средства в укрепването на капацитета и почтеността на публичните институции. Това е видно и от високите резултати при оценката на техния капацитет. В този контекст основното послание на изследването е, че са осигурени ресурси и достатъчно институционален капацитет за постигането на много по-високи резултати. Въпреки това, инвестирането на публични средства не кореспондира с оценките за почтеност и с отчетените антикорупционни резултати. В тази връзка институциите следва да предприемат по-активни действия за пълноценното използване на ресурсите с цел постигането на отчетливи резултати в борбата с корупцията.

Основен проблем, очертан от изследването, е наличието на системно разминаване между оценката на правната рамка в областта на противодействие на корупцията и действителното ѝ практическо изпълнение от отделните институции. Това разминаване поставя на преден план необходимостта за допълване на правната рамка с адекватни политики и практики в работата на институциите. Не всяка дейност може да се диктува от закона – в случаи на оперативна самостоятелност длъжностните лица следва да извършват адекватна преценка и да се стремят към постигането на най-добрия резултат от гледна точка на обществения интерес.

Детайлното проучване позволи на изследователския екип да изработи препоръки, насочени към преодоляване на основни дефицити във всеки един от тринайсетте сектора. Общите препоръки за всички сектори са свързани с:

- по-ефективното разходване на ресурсите;
- повишаване на прозрачността при извършване на назначенията на ключови позиции;
- развитие на механизмите за отчетност и прозрачност.

Ключово място сред препоръките следва да бъде дадено на разработването на комплекс от мерки за ефективно приложение на законодателството в практическата дейност на институциите.

София, 1 март 2012 година
 АСОЦИАЦИЯ „ПРОЗРАЧНОСТ БЕЗ ГРАНИЦИ“
 TRANSPARENCY INTERNATIONAL – БЪЛГАРИЯ

